

Veliteľská škola Hlinkovej gardy v Bojniciach

Po mníchovskej konferencii 28. septembra 1938, keď veľká časť Česka pripadla Nemecku, na Slovensku z iniciatívy Hlinkovej slovenskej ľudovej strany bola 6. októbra 1938 podpísaná Žilinská dohoda a ňou vyhlásená slovenská autonómia. HSĽS vytvorila ozbrojené oddiely Hlinkovej gardy. Česko-slovenský parlament v novembri ústavne schválil Slovenskú krajinu s vlastnou vládou na čele s Jozefom Tisom a v decembri bol zvolený aj prvý slovenský parlament – Snem Slovenskej krajiny. Od 10. marca 1939 prišli na Slovensko českí vojaci, na Slovensku bol vyhlásený výnimočný stav a vymenená autonómna vláda. Pod nátlakom Nemecka došlo 14. marca 1939 k úplnému rozbitiu Československa

a vyhláseniu samostatného slovenského štátu. Slovensko po rozdelení republiky prakticky nemalo armádu, chýbali v nej dôstojnícke kádre. Rovnaký nedostatok pociťovala Hlinková garda, polovojenská zložka HSĽS, prakticky jediná branná organizácia na slovenskom území. Jej najvyšším veliteľom bol Jozef Tiso, hlavným veliteľom do marca 1939 Karol Sidor, po ňom Alexander Mach, ktorého dočasne v máji až júli 1940 vystriedal F. Galan, 1944 – 1945 Otomar Kubala. Snaha spraviť z nej povinnú organizáciu stroskotala na verejnej mienke a tak ostala dobrovoľnou. V spolupráci s Ústrednou štátnou bezpečnosťou plnila úlohy politickej polície, prejavy nesúhlasu s režimom potláčala najmä v čase SNP a partizánskeho hnutia.

Pre potreby výchovy perspektívnych dôstojníckych kádrov HG bola zriadená na Bojnickom zámku Veliteľská škola HG, ktorej špeciálne kurzy pre najspoľahlivejších viedli nemeckí inštruktori. Prvý kurz veliteľov HG v bojnických kúpeľoch 8. novembra 1940 navštívili prezident republiky Jozef Tiso a minister vnútra Alexander Mach. Spolu s ostatnými vysokými štátnymi činiteľmi pravidelne prichádzali na vyradovanie veliteľov HG. Prvých 102 dôstojníkov vyšlo zo školy v roku 1944. Najelitnejší absolventi z tejto školy boli vybraní na kurzy SS v Sennheime v Nemeckej ríši, pripravujúce inštruktorov pre rovnaké školenia brannej výchovy ďalších Vybraných jednotiek HG v jednotlivých regiónoch Slovenska, ale predovšetkým pre kurzy vo Veliteľskej škole HG v Bojniciach.

Úvodný ročník výcviku veliteľských kádrov Vybraných jednotiek HG na Veliteľskej škole HG v Bojniciach bol rozdelený na dva kurzy. Prvý začal 1. júla 1942 a končil 28. júla 1942. Druhý kurz začal 1. augusta 1942 a končil 28. augusta 1942. Pri slávnostnom otvorení výcviku boli prítomní prezident republiky Jozef Tiso, napriek odmietaniu ideológie národného socializmu, hlavný veliteľ HG Alexander Mach, ktorí mali aj prednášky pre frekventantov, a tiež náčelník štábu HG K. Danihel a župný inšpektor HG Peter Bublák. Bojnice navštívili aj ministri Gejza Fritz, Gejza Medrický a Július Stano.

Hlavné veliteľstvo vybavovalo pre účastníkov uvoľnenie, platové a existenčné záležitosti u zamestnávateľov, hradilo sa im cestovné. Frekventanti sa pri skladaní skúšok rozdeľovali do troch vekových kategórií 20 – 30 rokov, 30 – 40 rokov, nad 40 rokov. Časť cvičení sa absolvovala na športovom ihrisku v Prievidzi. K najťažším disciplinám patrilo beh na 3000 m z Prievidze do Nedožier, pochod na 25 km so záťažou, po asfaltovej ceste i v poľnom teréne a hlásna služba, na záver ktorej gardisti po prebehnutí 12 km dlhej trati aj s prebrodením rieky Nitra odovzdali písomné hlásenie. Po ukončení kurzov Veliteľskej školy v Bojniciach budúci dôstojníci HG získali za splnenie komplexu športovo-branných disciplín najvyššie gardistické vyznamenanie – Odznak brannosti HG, vonkajšie znamenie osobných telesných, duševných a veliteľských schopností nového dôstojníckeho zboru HG. Na slávnostné odovzdávanie branných odznakov prišli hlavný veliteľ HG Alexander Mach a predseda vlády Vojtech Tuka.

Po skončení prvého ročníka Veliteľskej školy HG v Bojniciach pokračovali kurzy v jednotlivých župách. Viedli ich inštruktori HG spolu s absolventmi bojníckej školy. Vybrané jednotky HG sa však nestali elitou v štáte a ich príslušníci sa neuplatnili v štátnej správe.

Ako protiváhu týchto pronemeckých školení HG zriadilo Tisovo umiernené krídlo na Sliači školu pre politických vodcov HSĽS. Začali sa organizovať politické školy HSĽS v okresoch, kde rečnili aj odporcovia ideológie nemeckého národného socializmu z Tisovho tábora.

Otázka: Kde sa vychovávali dôstojnícke kádre HG?

